

7. Beaver W.H. Financial Ratios and Predictors of Failure // Empirical Research in Accounting: Selected Studies, Supplement to Journal of Accounting Research, 1966.

8. Taffler R.J., Tisshaw H. Going, going, gone – four factors which predict. – Accountancy, March 1977. – P. 50-54.

УДК 338.43:631.67:(477.7)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЕЛЬ НА ПРИКЛАДІ ІНГУЛЕЦЬКОГО МАСИВУ

Н.В.Стратічук, аспірант

Херсонський державний аграрний університет

Здійснення заходів з реформування підприємств агропромислового виробництва на засадах приватної власності на землю та майно, досягнення стабілізації сільськогосподарського виробництва в першу чергу пов'язано з раціональним використанням та охороною земельних ресурсів як головного засобу сільськогосподарського виробництва та природного ресурсу. Широке використання зрошення в аграрному виробництві південно-українського регіону обумовлене бажанням отримати більш високі врожаї сільськогосподарських культур і майже не враховується відповідний вплив цього процесу на екологію регіону, стан ґрунтів, якість продукції від зрошення високомінералізованими водами. Вивченню проблеми оптимального природокористування у землеробстві і економічному механізмі його регулювання було присвячено багато наукових досліджень: П.Саблука, М.Федорова, В.Ганганова. Зокрема, розробкою заходів, спрямованих на раціональне використання природних ресурсів, займалися вчені В.Благодатний, Б.Душин, Д.Зузік, Р.Іванух, Ю.Новіков, В.Писаренко, В.Сахаєв, В.Трегобчук, Б.Шумаков.

Регіони півдня України віднесені до зони ризикованого землеробства. Обумовлено це постійним дефіцитом повітряної й ґрунтової вологи. Середньорічні опади, залежно від регіонів, становлять близько 370мм. Причому в період вегетації рослин їх випадає 180-200мм. От чому навіть наші родючі ґрунти не забезпечують

високого збору зернових та інших сільськогосподарських культур. Крім того, за останні 100 років 43 були посушливими.

Щоб вивести сільське господарство з-під погодної залежності, в Україні до 1991 року широкими масштабами велось будівництво зрошувальних систем, поливалося 2,5 млн. га сільгоспугідь. З цього числа на частку Інгулецької зрошувальної системи припадає 60826 га. [1]. Актуальним є питання про потенціал подальшого використання цього масиву, його економічна доцільність і екологічна безпека.

На жаль, передбачувана висока врожайність для багатьох господарств нашого регіону так і залишилася нездійсненою мрією. Урожайність зернових та інших культур на поливних землях останнім часом рідко перевищувала одержувані на богарних полях в 1,5-2 рази. Основними причинами відсутності поливів на зрошувальних землях Інгулецького масиву є несправність техніки і водогосподарської мережі, відсутність паливно-мастильних матеріалів. До самого використання води необхідно підходити обережно і грамотно. Адже вода — лише один з факторів, який впливає на рівень урожайності сільськогосподарських культур. Тільки в правильному сполученні поливу з іншими факторами — добрива, високоінтенсивні сорти, захист рослин, строки сівби, високопродуктивна техніка та ін. — гарантія високого врожаю [2].

Оскільки цих правил рідко хто дотримується, то поливні землі поки що не виділяються високою віддачею як у нашій області, так і в Україні в цілому. В Україні за останні 10 років загублено 400 тис. га поливних земель. В Одеській, Херсонській, Миколаївській, Запорізькій областях й в АР Крим більшість зрошуваних земель займають соняшником й іншими низьковрожайними культурами. У той же час витиснули звідси зернову кукурудзу, а саме вона має високі потенційні можливості. Багато механізаторів ще не дуже давно збирали по 80-90 і більше центнерів кукурудзяного зерна з гектара. За врожайністю із цією культурою не може зрівнятися ніяка інша зернова культура.

За останні 5 років продуктивність поливного гектара в Україні знизилася більш ніж в 2 рази. На мільйон тонн зменшилося

виробництво зерна, на 1,5 млн. тонн — овочів, у півтори рази кормів. Це характерно й для нашого регіону. В останні роки поливні землі за врожайністю зрівнялися з богарними в сприятливі сезони.

При достатку тепла й світла наші ґрунти в сполученні зі зрошенням, правильною агротехнікою в досвідчених господарників дають стійкі високі врожаї.

На прикладі одного з ведучих господарств Херсонської області, яке веде зрошення водами Інгулецької системи, ПОК “Зоря” Білозерського району, доведемо, що навіть у наш економічно складний час можна високоефективно використовувати зрошувані землі.

Таблиця

Виробництво окремих культур у ПОК “Зоря”, 2002р.

Культури	Площа посіву, га		Валовий збір, т		Урожайність, ц/га		
	Всього	На зрошенні	Всього	На зрошенні	Всього	На зрошенні	У середньому по ІЗС*
Зернові культури	1657	382	7964,4	23715	48	62,1	33,3
у т.ч. озима пшениця	1320	382	6828,7	23715	51,7	62,1	36,9
Овочі	141	141	6398,6	6398,6	453,8	453,8	128,7
Кукурудза на силос	629	260	13350	6188	212,2	238	85,3
Кормові коренеплоди	45	45	4878	4878	1084	1084	799,8
Багаторічні трави на з/к	532	520	11385	11258	214	216,5	125,8

* ІЗС – Інгулецька зрошувальна система

Отже, як свідчать дані з табл. 1, ПОК “Зоря” розташовує на зрошенні культури, які мають найбільшу віддачу від додаткової вологи і отримує позитивний результат у вигляді прибавки до урожайності, а відповідно і прибуток. Всього у господарстві 1663га зрошуваних земель з наявних 5527,8 га сільгоспугідь. У 2002р. кратність поливів була однією з найвищих у районі і становила у середньому 5,1 рази, усього було полито 7863 га/п. Об’єм забраної води склав 150 тис.м³, вартість її становила 1,5 тис.грн. Прибуток від реалізації лише озимої пшениці склав 713 тис.грн. Керівник господарства Моторний Д.К. не раз стверджував, що запорукою

високих врожаїв і рентабельності у ПОК “Зоря” є наявність зрошення і професійна експлуатація водогосподарської мережі.

Агрономи добре знають, у чому вигода поливного землеробства. І, проте, до нього немає належної уваги. Частково це можна пояснити наступним. Інгулецька зрошувальна система має потребу в реконструкції й ремонті, тому що експлуатується більше 40 років. До 1994 року на масиві ще велася реконструкція зрошувальних систем, а пізніше і її закинули. Кошти на цю галузь виділяються в розмірі 10-15 відсотків від потреби. Наприклад, у 2002 році капіталовкладень по Управлінню каналів Інгулецької зрошувальної системи не було зовсім, а природоохоронних заходів було виконано на суму 67,65 тис.грн. (підтримка в належному стані протипаводкових споруд і розчистка колектору).

У нинішньому році Кабмін України вживає конкретні заходи для відродження зрошувального землеробства. Виділяються технічні кредити під майбутній урожай, причому не тільки під зерно, але й під інші сільгосппродукти. Збільшено поставки мінеральних добрив. Важливо вміло скористатися всім цим і підвищити ефективність зрошення.

Ресурсозберігаюча спрямованість у зрошувальному землеробстві, перехід на економічні методи господарювання визначає використання протягом усього поливного сезону резерви, що з’являються, зрошувальної води від основного зрошення на полив прилягаючих богарних площ, в особливо дефіцитні до вологи фази розвитку рослин. Одним з таких способів є використання земель-“супутників”. Подібна пропозиція не є новою, оскільки ще більше сорока п’яти років тому професор Зузік Д.Т.[3] вніс цю ідею, але актуальність її на сьогоднішній день незаперечна. На Інгулецькому зрошувальному масиві щорічно експлуатуються землі — “супутники” зрошення. Місця їхнього розміщення вибираються господарствами найчастіше мимовільно без обліку сформованих природних умов і, зокрема, гідрогеологічної обстановки й особливо на території сільських населених пунктів, якщо в безпосередній близькості від них розміщуються “супутники”. Система подачі й розподілу води на “супутниках” зрошення здійснюється по тимчасових зрошувальних каналах. Така організація зрошувальних робіт припускає існування додаткового зрошення на богарних землях, але не за рахунок основного, а за рахунок резервів зрошувальної води від нього. Це

дозволить не тільки одержати позитивний економічний ефект, але й сприяти поліпшенню гідролого-меліоративного стану ґрунтів на зрошуваному масиві за рахунок стабілізації рівня ґрунтових вод.

У наш час значно збільшилися витрати на подачу поливної води. Занадто висока ціна за електроенергію. Але тут є гарна пільга — нічні поливи. При цьому вартість електроенергії в 3-4 рази нижче, ніж удень. До того ж нічні поливи найбільш раціональні в спекотний час. У нас забуто старі, низьковитратні способи подачі води на поля, без застосування дощувальних машин: полив по борознах, по смугах, напуском, сифонами. Мало хто застосовує недорогостоячу вологозарядку одночасно з оранкою. Тому питання про те, чи використовувати зрошення, чи ні, виникати не повинно, але потрібні нові способи його використання.

Способів і методів ефективного застосування поливної води багато. Головне все робити вчасно, якісно й повною нормою вносити добрива. Не забуваючи при цьому, що в наших ріках вода високо-минералізована і разом з нею на поля подається велика кількість солей, важких металів [4]. Необхідно вчасно піклуватися про те, щоб провести хімічну меліорацію землі, особливо проти засолення. Коригувати якість поливної води ІЗС, яка, до речі, має найгірші іригаційні показники у Південному регіоні, можна технологічно — кількістю насосних агрегатів, що працюють одночасно.

За результатами багаторічного дослідження й вивчення виробничого досвіду роботи сільськогосподарських і водогосподарчих підприємств й організацій півдня України, Інститутом землеробства південного регіону розроблено методичні основи для визначення резервів ефективності використання зрошуваних земель на існуючих зрошувальних системах. Серед виявлених резервів, які значно впливають на віддачу зрошуваного гектара, можна відзначити наступні: розширення поживних і поукосних посівів; поліпшення структури посівних площ і багаторічних насаджень; комплекс заходів, що впливають на підвищення врожайності сільськогосподарських культур; використання наявної зрошувальної води для поливів прилягаючих богарних площ; реконструкція існуючих зрошувальних систем і поліпшення їхніх еколого-меліоративних характеристик; облік впливу інших факторів на продуктивність зрошуваних

земель (коефіцієнта технічної оснащеності сільськогосподарського виробництва, коефіцієнта внесення органічних і мінеральних добрив, коефіцієнта забезпеченості зрошувальною водою).

З практичного боку, вирішення питання ефективного використання Інгuleцького масиву повинно йти двома напрямками: здійснення комплексної системи організаційно-економічних заходів за участю державних органів і раціональна та екологічно доцільна експлуатація цього ресурсу водокористувачами. Перспективними у цьому напрямку є визначення найбільш прийнятної форми організації (асоціації, кооперативи тощо) внутрішньогосподарського водокористування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морозов В.В., Грановська Л.Г. Еколого-меліоративні умови природокористування раціонального на зрошуваних агроландшафтах України: навчальний посібник. – К. – Херсон: Айлант, 2003. – 308с.

2. Благодатный В.И., Ковальчук П.И. Ресурсосберегающая организация орошаемого земледелия. // – К.: Урожай, 1991.- 80с.

3. Зуик Д.Т. О применении подвижного орошения в степных и лесостепных районах СССР//Гидротехника и мелиорация. – 1951. – № 8. – с. 6-22.

4. Лымарь А.О. Экологические основы систем орошаемого земледелия// – К.: Аграрна наука, 1997. - 398с.

УДК 631.158:658

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕОМ

Т.І.Ткаліч, кандидат економічних наук

*Миколаївська філія Київського національного університету
культури і мистецтв*

О.С.Біліченко, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

В умовах ринкової економіки успішне ведення виробничої й комерційної діяльності неможливе без належно організованого бухгалтерського обліку, що сьогодні не задовольняє повністю потреби